

JUSTITSMINISTERIET

Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Pernille Østergaard
Sagsnr.: 2019-0035-0111
Dok.: 1255872

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmålene

G – H

fra Folketingets Retsudvalg stillet den 4. oktober

2019

Samrådsspørgsmål G:

”Vil ministeren redegøre for, hvornår ministeren mener, at offentlighed, domstole og advokater burde have været orienteret om de mangelfulde teledata set i forhold til de datoer, hvor Rigspolitiet, Rigsadvokaten og Justitsministeriets departement ifølge redegørelsen fik kendskab til sagen?”

Samrådsspørgsmål H:

”Vil ministeren redegøre for sin holdning til, at udskrivelsen af Folketingsvalget har bevirket passivitet hos departementet i forhold til håndtering af teledata-sagen og dermed potentielt ladet hensynet til valget og den nye regering gå forud for retssikkerheden?”

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Rosa Lund (EL) og Kristian Hegaard (RV).

Svar:

[Indledning]

Tak for invitationen til at komme her i dag.

Lad mig starte med at understrege, at teledata-sagen er en meget alvorlig sag.

Tilliden til vores retssystem hviler på, at skyldige bliver draget til ansvar, og at uskyldige ikke bliver dømt.

Derfor er det afgørende, at vi kan regne med, at myndighederne sikrer, at alle aktørerne i straffesagskæden kender de eventuelle fejl og usikkerheder, der kan være ved de efterforskningsmidler og beviser, der bruges i straffesager.

Det kræver, at myndighederne reagerer hurtigt og træfsikkert, når man bliver opmærksomme på fejl ved et efterforskningsmiddel eller et bevis.

Det er ikke sket i denne sag.

Myndighedernes redegørelser i sagen – som jeg vil komme nærmere ind på om et øjeblik – viser alt i alt et meget uskønt forløb, som potentielt har haft konsekvenser for tilliden til retssystemet. Det tager jeg som justitsminister meget alvorligt.

Derfor har jeg udtalt skarp kritik på baggrund af redegørelserne i sagen.

[Myndighedernes redegørelser]

Rigspolitichefen og rigsadvokaten samt Justitsministeriets departement har afleveret nogle omfattende og detaljerede redegørelser for forløbet i teledata-sagen, som jeg oversendte til Retsudvalget den 3. oktober 2019.

[Rigspolitiets og Rigsadvokatens redegørelse]

For så vidt angår rigspolitichefens og rigsadvokatens redegørelse viser denne kort fortalt, at der er tre meget væsentlige kritikpunkter:

For det første har der i en årrække været fejl i Rigspolitiets konvertering af teledata.

For det andet har Rigspolitiet haft en utilstrækkelig kvalitetskontrol med teledata, og der har ikke været dokumentation af og opfølgning på fejl.

Dét har betydet, at der ikke systematisk er blevet orienteret om kendte fejl og risici i teledata til de øvrige aktører i straffesagskæden.

For det tredje har der igennem flere år været et utilstrækkeligt ledelsesmæssigt fokus på Rigspolitiets Telecenter.

Samlet set har disse tre forhold betydet, at der over en årrække har været fejl i – og risici ved – brug af teledata, der anvendes i straffesager. Og disse fejl og risici har ikke været kendt blandt efterforskere, anklagere, forsvarere og dommere.

Det står for mig som det væsentligste kritikpunkt i teledata-sagen.

Redegørelsen peger samtidig på flere årsager til, hvorfor der gik så lang tid med at afdække og forstå omfanget og konsekvenserne af fejlene, efter Rigspolitiets ledelse i foråret blev opmærksom på, at der kunne være en systematisk fejl i konverteringen af teledata.

Det handler bl.a. om, at der – som jeg netop har været inde på – ikke har været en struktureret dokumentation af og opfølgning på indmeldte fejl. Det har både været tilfældet for Telecenteret, Rigspolitiet og politikredsene.

Og det handler om, at man hos Rigspolitiet for længe har haft fokus på den tekniske afdækning af problemet og de mulige konsekvenser for politiets efterforskning.

Rigspolitichefen har selv udtalt, at Rigspolitiets håndtering af teledata har været særdeles utilfredsstillende, og at det er dybt beklageligt. Det er jeg enig i. Og jeg har derfor rettet en skarp kritik mod Rigspolitiet.

Det er rigsadvokatens erkendelse i redegørelsen, at anklagemyndigheden på et tidligere tidspunkt burde have sikret, at forsvarerne og domstolene blev orienteret.

Jeg finder det utilfredsstillende, at anklagemyndigheden ikke tidligere i forløbet indser rækkevidden af de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af teledata-sagen og tager de nødvendige tiltag, herunder i forhold til de verserende sager.

Det skal særligt ses i lyset af, at anklagemyndigheden har ansvar for legalitets- og kvalitetskontrol i straffesager, og at det netop derfor er en central del af Rigsadvokatens funktion at være opmærksom på den slags konsekvenser.

Det medvirker til, at der går alt for lang tid, før forsvarerne og domstolene orienteres om it-fejlen.

Jeg har dog noteret mig, at Rigsadvokaten i maj måned forsøger at skabe fremdrift i sagen på det foreliggende grundlag med henblik på orientering af forsvarerne og domstolene.

Jeg finder det imidlertid utilfredsstillende, at Rigsadvokaten heller ikke på dette tidspunkt indser, at det er afgørende, at orienteringen sker hurtigere af retssikkerhedsmæssige hensyn. Jeg har derfor også rettet kritik mod Rigsadvokaten.

[Redegørelsen for så vidt angår forløbet i Justitsministeriets departement]

Det fremgår af redegørelserne, at forklaringerne fra politidirektøren i Rigspolitiet på nogle punkter er forskellig fra departementets, Rigsadvokatens og det øvrige Rigs-

politis udlægning af forløbet i teledata-sagen. Det er der jo redegjort meget grundig for.

Men det rokker ikke ved, at det er rigspolitichefens og rigsadvokatens konklusion i sagen, at de første orienteringer af Justitsministeriets departement fra Rigspolitiets side ikke var fyldestgørende eller entydige, da der her bl.a. ikke var overblik over problemets omfang og de mulige konsekvenser.

Rigspolitichefen har også oprigtigt beklaget dette.

Jeg finder det samtidig beklageligt, at departementet ikke på et tidligere tidspunkt udviste større initiativ i forhold til at sikre tilstrækkelig fremdrift i myndighedernes afklaring af sagen.

Jeg finder også, at departementet på et tidligere tidspunkt burde have taget direkte kontakt til Rigsadvokaten i stedet for alene at basere sig på oplysninger fra Rigspolitiet.

Jeg vil dog understrege, at jeg ikke har grund til at tro, at man i departementet har haft et ønske om at hemmeligholde noget. Tværtimod.

Hvis departementet havde vidst, hvad man ved i dag, så er det også min forventning, at sagen var blevet håndteret anderledes.

Og jeg tror, at det er vigtigt for os alle at huske, at man ikke kan vurdere forløbet i departementet i forbindelse med Rigspolitiets første mangelfulde orienteringer ud fra det, vi i dag ved om sagens rette omfang og karakter.

Det er en sag, hvis kompleksitet og omfang forstås en hel del bedre baglæns end forlæns.

Jeg tror, at departementets ageren skal ses i lyset af disse mangelfulde orienteringer.

Når det så er sagt, så finder jeg det som sagt beklageligt, at departementet ikke udviste større initiativ i forhold til at sikre tilstrækkelig fremdrift i myndighedernes afklaring af sagen.

Det forløb forventer jeg, at departementet lærer af. Det har jeg udtrykt meget klart og også oplyst i mit brev til Folketinget af 3. oktober 2019.

[Betydningen af udskrivelsen af folketingsvalg]

Jeg bliver spurgt om, hvilken betydning udskrivelsen af Folketingsvalg efter min mening har haft for departementets håndtering af sagen.

Det fremgår af departementets redegørelse, at afdelingschefen i Politi- og Strafferetsafdelingen på et møde med Rigspolitiet den 26. april 2019 tilkendegav, at en eventuel valgudskrivelse – der som bekendt skete den 7. maj 2019 – ville få betydning for departementet, da departementet efter en valgudskrivelse vil agere som et forretningsministerium.

Afdelingschefen tilkendegav også på mødet, at Rigspolitiet og Rigsadvokaten kunne fortsætte arbejdet med sagen uafhængigt af en eventuel valgudskrivelse.

Og det gjorde Rigspolitiet og Rigsadvokaten også. Det fremgår af klart af myndighedernes redegørelse at arbejdet med sagen fortsatte under valgperioden.

Departementets redegørelse viser, at departementet udviste tilbageholdenhed i forhold til den politiske og mediemæssige håndtering, efter departementet den 4. juni 2019 blev orienteret af Rigspolitiet om status i sagen.

Og her skal man jo huske, at Rigspolitiet og Rigsadvokaten på det tidspunkt havde oplyst, at it-fejlen var rettet, og at myndighederne havde besluttet at foretage en fuldstændig manuel sagsgennemgang, og at denne fremgangsmåde inden for få dage ville blive drøftet på mødet i kontaktudvalget mellem Rigsadvokaten og forsvarerne.

Efter min opfattelse giver myndighedernes redegørelser i sagen ikke grundlag for at antage, at valgudskrivelsen har haft betydning for forløbet – ud over den tilbageholdenhed, som departementet efter valgudskrivelsen måtte udvise i forhold til den politiske og mediemæssige håndtering.

Når der er udskrevet folketingsvalg, er det min klare holdning, at et departement skal afvente en efterfølgende regeringsdannelse – og ikke begynde håndteringen af den politiske og mediemæssige side af en sag.

Det er afgørende for, at en kommende minister selv kan tage stilling til sagen, herunder til håndtering af sagen i forhold til Folketinget.

Men igen er det vigtigt at fremhæve, at Rigspolitiet og Rigsadvokaten under valgperioden arbejdede videre med sagen.

[Opsummering]

Hvis jeg skal opsummere:

Som jeg også sagde indledningsvist, så viser redegørelserne alt i alt et meget uskønt forløb, som potentielt har haft konsekvenser for tilliden til vores retssamfund. Det tager jeg meget alvorligt.

Kritikken, som jeg har udtalt i anledning af sagen, har derfor været skarp – men berettiget.

Nu handler det for mig at se om at se fremad og finde løsninger.

Jeg er *for det første* meget optaget af den bagudrettede sagsgennemgang. Det er vigtigt for mig, at der hurtigst muligt sker en afklaring af, om de fejl, fejlkilder og usikkerheder, som er identificeret i den uafhængige konsulentundersøgelse, har haft betydning i konkrete straffesager.

Som jeg oplyste Folketinget den 8. november 2019 [i forbindelse med min besvarelse af spørgsmål nr. 55 fra Retsudvalget] har myndighederne – efter drøftelse med den uafhængige kontrol- og styregruppe – besluttet at op-

prioritere sagsgennemgangen ved at nedsætte en særlig Task Force. Dette sker for at styrke både effektiviteten og kvaliteten i arbejdet med gennemgangen af sagerne.

Rigsadvokaten har oplyst, at det er målet, at sagsgennemgangen gennemføres hurtigst muligt og så vidt muligt færdiggøres i løbet af 2020. Det er dog ikke muligt præcist at angive, hvornår arbejdet vil kunne være endeligt afsluttet.

Rigsadvokaten har også oplyst, at der ind til videre ikke er identificeret sager, hvor der har været grundlag for at anmode Den Særlige Klageret om genoptagelse.

For det andet er jeg meget optaget af, at vi hurtigst muligt får implementeret de 16 tiltag, som jeg tidligere har oplyst Folketinget om. Tiltagene skal samlet set medvirke til at genskabe tilliden til retssamfundet og til at forhindre, at en lignende situation kan opstå igen.

De 16 tiltag omfatter 12 tiltag, som rigspolitichefen og rigsadvokaten har anbefalet i en samlet handlingsplan, og som specifikt omhandler brugen af teledata.

Jeg har derudover taget fire yderligere tiltag, som har et mere bredt sigte, som kort skitseret drejer sig om:

- Etablering af et nyt uafhængigt tilsyn med tekniske efterforskningsmidler og beviser hos politiet.
- En kuglegravning af politiets og anklagemyndighedens it-systemer.
- En grundlæggende organisationsændring af Rigspolitiet, så vi får et nyt Rigspoliti.
- Og så er der tiltaget om, at hele Justitsministeriets koncern skal drage lære af teledata-sagen. Jeg har brug for at sikre en kultur hos mine myndigheder, hvor fejl uden frygt bringes åbent frem. Det er vigtigt for mig, at myndighederne skal blive ved med at have fokus på at udvikle sig på dette punkt.

[Afslutning]

Som jeg oplyste i mit brev af 3. oktober 2019 vil jeg orientere Retsudvalget om en status for implementeringen af tiltagene inden årets udgang.

Tak for ordet.